

МАЙСТЕРНЯ ВЧИТЕЛЯ

Номер 20 (410)

Рік заснування 1994 www.dgerela.at.ua

30 листопада 2016 року

БЮРОКРАТІЮ ПОБОРЕМО?

23 листопада оприлюднено проміжний звіт за результатами опитування в рамках спільної ініціативи руху EdCamp в Україні та Міністерства освіти і науки України з дебіюрократизації шкільної діяльності «Діти і папери: як досягти балансу в школі?».

«Водночас скасувати весь документообіг, як пропонують деякі учасники опитування, ми, звісно, не зможемо. Але це дослідження показало нам пріоритети в напрямі дебіюрократизації системи загальної середньої освіти, над якими ми працюватимемо найближчим часом», – пообіцяла міністр освіти і науки України Лілія Гриневич.

Опитування в рамках дослідження «Діти і папери: як досягти балансу у школі» відбувалося онлайн за напівстандартизованою формою. У ньому на анонімній, безкоштовній та безоплатній основі взяли участь 6399 педагогів та 2282 осіб зі шкільних адміністрацій, які представляли усі області та типи населених пунктів України, презентували навчальні заклади загальноосвітнього рівня усіх можливих типів та форм власності.

Освітняни, які працюють у школах, вочевидь, перевантажені різною роботою:

- самоаналіз свідчить, що вчительство, у середньому, працює 66 годин на тиждень (з яких на ведення документації йде 7), а управлінський персонал і того більше – 76 (з них на «папірці» витрачається 12 годин)!

- Кількість справ, яку, в середньому, налічує номенклатура сучасної української школи – 72! І, на думку опитаних, майже половина з них – 34 – є зайвими!

- У цілому, документи – не те, чим освітяни дійсно прагнуть займатися, відводячи їм у своїх «мріях» лише 2 (педагоги) і 3,5 (особи з адміністрацій) години на тиждень.

- Найбільш марнотратними документами, на думку вчительства, є «Облік дітей шкільного віку за територією обслуговуван-

скасувати», наші респондентські групи запропонували до кожного конкретні зміни, що змогли б дещо дебіюрократизувати документообіг.

- Натомість, майже половину «папірців» зі «світу» вчительства та близько чверті з практики адміністрації бул рекомендовано скасувати без додаткового доопрацювання, а в першу чергу «Облік дітей шкільного віку за територією обслуговування навчального закладу» (підтримали 70% опитаних педагогів), «Плани та звіти з проведення виховних та предметних заходів» (підтримали 62% осіб з адміністрацій).

- Попередні кроки Міністерства освіти і науки щодо дебіюрократизації школи та розвитку свобод освітян останніми визнані недостатніми й такими, якими на практиці

ково пов'язані з деякими об'єктивними факторами (як-от відсутність комп'ютера чи доступу до інтернету – особливо на селі), але, у першу чергу, вони викликані надмірними вимогами до документації з боку органів управління освіти і адміністрацій шкіл (дублювання електронних та паперових версій, необхідність особистого подання електронного файлу документу тощо), і це найбільш характерно для міст. Дніпропетровська, Харківська та Херсонська області виявили найбільш проблемними регіонами щодо можливостей використання електронних документів.

Харківська та Херсонська області виявили найбільш проблемними регіонами щодо можливостей використання електронних документів.

- Чинником, який найбільше впливає на вчительську свободу, названо «рівень заробітної плати» (підтримали 52% опитаних), тоді як для адміністративного персоналу таким став інший – «Перевірки державними органами (санепідемстанція, «пожежники», охорона праці тощо)» (77%).

- Найбільш впливовим агентом змін у полі освіти наші респонденти визнали Міністерство освіти і науки України, далі в рейтингу впливу – обласні та місцеві органи управління освітою.

Отримані в опитуванні дані, виявлені закономірності, сформульовані пропозиції – це вагомий, проте статичний результат. На його основі необхідно запропонувати конкретні дії та продукти, які забезпечать сталість процесу дебіюрократизації у школі.

ня навчального закладу», «Звіт про відвідування семінарів, круглих столів, тренінгів тощо» і «Звіт про виконання міських, регіональних, обласних, державних програм», а на думку адміністрації такими документами є «Плани та звіти з проведення виховних та предметних заходів», «Особові справи учнів/учениць після закінчення школи», «Книга протоколів ради» і «Книга протоколів піклувальної ради, батьківського комітету та учнівського комітету».

Проаналізувавши ці та інші документи на предмет «залишити як є/змінити/

складно скористатися через несприйняття їх авторитетності місцевими органами управління освітою та шкільними адміністраціями.

- Труднощі, що заважають цьому, част-

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ (ПРАВознавство 10 КЛАС)

Тема: Вибори до органів місцевого самоврядування

Мета: поповнити знання про процес та процедуру виборів органів місцевого самоврядування; виховувати активну громадянську позицію; сприяти формуванню розуміння важливості свідомого громадянського вибору.

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть:

- називати характер виборчої системи місцевих виборів; принципи, основні етапи виборчого процесу;
- скласти алгоритм дій процедури голосування;
- пояснювати необхідність участі у виборах.

Основні терміни та поняття: Місцеве самоврядування. Територіальна громада. Вибори. Виборча система. Виборчий процес. Право голосу. Виборець. Абсентеїзм.

Обладнання: Конституція України, Закон України «Про місцеві вибори»; Правознавство, підручник для учнів 10 класу: автори Гавриш С.Б., Сутковий В.Л., Філіпенко Т.М.; відеоматеріали:

1) Місцеві вибори 2015. Виборча система. <https://www.youtube.com/watch?v=fNAfTnUdTWI>

2) Вибори - 2015 (роз'яснення) <https://www.youtube.com/watch?v=l0B91CGjoF0>

Тип уроку: урок практичного застосування знань, навичок і умінь.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Повідомлення теми та мети уроку.

II. Мотивація навчальної діяльності

Вчитель. Дуже багато молодих людей вважає, що залучення до громадських справ є нудним, а навіть підозрілим. Вони говорять: «Шкода часу», «І навіщо мучатись», «Так нічого не змінить», «Там і без мене вже все вирішили»...

А що ви думаєте з цього приводу?

Прокоментуйте вислови, які ви бачите на дошці:

«Демократія пропонує правити кож-

ному з нас, - інакше кажучи, всі ми маємо владу втручатися в суспільні справи» (Ортега-і-Гасет)

«Найбільшою небезпекою для свободи є пасивність народу» (Г. Брандейс)

«Хоч загальне голосування і має певні темні сторони, але, попри все це, воно є єдиним способом розумного правління, бо є потужним засобом стримування грубої сили» (В. Гюго)

Можливі варіанти відповідей учнів.

- Голосування під час місцевих виборів означає, що ми беремо участь в управлінні своїм селом, районом, містом, областю. Вибори дійсно є єдиним способом за допомогою якого народ контролює діяльність влади.

Вчитель. Практична робота уроку дозволить вирішити **проблемне питання «Як реалізувати та захистити право голоса на виборах»**

III. Актуалізація опорних знань

Вчитель. Місцеве самоврядування є формою залучення громадян України до участі в управлінні своїми справами. Це – здійснення демократії на місцевому рівні.

Перед початком роботи доцільно провести словникову роботу, повторити терміни.

Виконайте в зошитах завдання «*Встановіть відповідність між юридичними термінами та їх визначеннями*»:

1. Місцеве самоврядування	А) Здійснення суб'єктами, визначеними Законами України про вибори, виборчих процедур
2. Територіальна громада	Б) Сукупність установлених законом правил проведення виборів, здійснення виборчих процедур, способів визначення результатів голосування
3. Вибори	В) Право громадян країни обирати, тобто шляхом голосування формувати органи публічної влади відповідно до закону, та вирішувати інші значущі питання суспільного життя.
4. Виборча система	Г) Ухилення від участі у виборах, зборах.

5. Виборчий процес	Г) Право територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України
6. Право голосу	Д) Громадянин, що володіє активним виборчим правом і місце проживання якого розташоване в межах виборчого округу
7. Виборець	Е) Житель, об'єднаний постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр
8. Абсентеїзм	Є) Спосіб формування органу державної влади або органу місцевого самоврядування шляхом голосування

Відповідь: 1 Г, 2 Е, 3 Є, 4 Б, 5 А, 6 В, 7 Д, 8 Г.

IV. Сприйняття і усвідомлення матеріалу

1. Робота з документами: Ст.70,71;141 Конституції України;

Ст. 2, 14 Закону України «Про місцеві вибори» (Додаток 1) (<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/595-19/page>)

Завдання учням:

• Визначити види виборів, принципи виборчого процесу, характер виборчої системи місцевих виборів

2. Перегляд відеоматеріалів

Завдання учням:

• Пояснити необхідність участі у виборах, визначити послідовність етапів виборчого процесу

3. Робота в групах з інформаційними картками (Додаток 2)

Завдання учням: скласти алгоритм дій процедури голосування «Пам'ятку виборця».

Можливий варіант пам'ятки.

«Пам'ятка виборця»

Якщо ти виборець (дієздатний громадянин, який досяг 18 років), ти не хочеш, щоб тебе ошукали, ти прагнеш змін на краще –

ПРИЙДИ ТА ПРОГОЛОСУЙ на місцевих виборах.

1. Прийди на свою виборчу дільницю з

08.00 год. до 20.00 год. (голосування триває без перерви).

2. З собою візьми паспорт або тимчасове посвідчення громадянина України – лише ці документи є підставою для видачі тобі бюлетенів.

3. Отримай бюлетені від членів ДВК для голосування, розпиши про їх отримання у списку виборців та у відривному талоні кожного отриманого бюлетеня.

4. Ніколи не передавай свій бюлетень іншим особам і не винось його за межі дільниці.

5. Обов'язково зайді у кабінку для таємного голосування і зроби свій вибір особисто, поставивши **одну позначку** «галочку» чи «хрестик» **у квадратику** напроти партії, кандидата на кожному бюлетені.

6. Після голосування сам вкинь бюлетені до виборчої скриньки для голосування.

7. Якщо внаслідок фізичних вад ти не можеш сам поставити позначки у бюлетенях або кинути їх у скриньку, то тобі може допомогти (з відома голови ДВК) лише інший виборець, якому ти довіряєш, але не член ДВК, кандидат, його довірена особа, уповноважена особа партії, спостерігач.

8. Якщо ти писав заяву про голосування на дому, дочекайся (до 19.00 год.), поки до тебе прийдуть 3 члени ДВК з малою виборчою скринькою. Усіх членів ДВК та спостерігачів ти повинен впустити до свого житла, інакше втрадиш право голосу.

Голосування відбувається так само, як і на дільниці – особисто та з дотриманням таємниці голосування.

9. Ти маєш прийти на дільницю не пізніше 20.00 год., щоб мати право проголосувати. Якщо через відрядження чи інші справи ти залишив своє місто і не зміг прийти на дільницю до 20.00, ти втрачаєш право голосу.

10. У день голосування будь-які зміни у список виборців не вносяться навіть на підставі рішення суду.

Додаток 2.

Інформаційна картка №1.

Дільничні виборчі комісії. Члени виборчих комісій.

Відповідальність за організацію голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців покладається на дільничні виборчі комісії.

У день виборів виборчі бюлетені видаються виборцям членами дільничної комісії на підставі списку виборців за умови пред'явлення виборцем документа, що посвідчує його особу. Член дільничної виборчої комісії, який видає бюлетень, розписується у визначених місцях на бюлетені та контрольному талоні.

У випадках, коли окремі виборці за станом здоров'я не можуть прийти в приміщення для голосування, за їхньою письмовою заявою дільнична виборча комісія за один день до дня виборів складає список таких виборців за формою загального спис-

ку виборців.

Комісія визначає час і не менше трьох членів виборчої комісії, які організовують голосування в місцях перебування таких виборців. Ці члени комісії мають бути представниками різних партій. Голова дільничної комісії повинен оголосити про те, що члени комісії виходять для організації голосування до виборців, які за станом здоров'я не можуть прийти в приміщення для голосування. Після оголошення членам комісії видаються виборчі бюлетені і список виборців, а також опломбована (опечатана) виборча скринька. Бюлетені передаються в присутності бажаючих членів комісії та офіційних спостерігачів.

Після закінчення голосування члени дільничної виборчої комісії здійснюють підрахунок голосів виборців.

Інформаційна картка №2.

Організація і порядок голосування.

Голосування проводиться в день виборів з 8.00 до 20.00 години в спеціально відведених приміщеннях, де обладнуються в достатній кількості кабінки для голосування, визначаються місця видачі виборчих бюлетенів і встановлюються виборчі скриньки таким чином, щоб виборці, підходячи до них, обов'язково проходили через кабінки для голосування. Вхід у кабінки для таємного голосування, вихід з них, а також шлях від них до виборчих скриньок повинні бути в полі зору членів дільничної виборчої комісії, кандидатів і довірених осіб кандидатів та офіційних спостерігачів.

Передвиборна агітація в день голосування забороняється в будь-якій формі.

Процедура голосування закінчується підрахунком голосів виборців і підписанням протоколу про підсумки голосування. Примірник протоколу відразу обов'язково вивішується для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

Інформаційна картка №3.

Виборці.

Кожен виборець голосує особисто. Голосування за інших осіб не допускається. Для того щоб одержати бюлетень, виборець повинен пред'явити члену виборчої комісії документ, який посвідчує його особу. За отримання виборчого бюлетеня виборець розписується у визначеному місці на контрольному талоні та в списку виборців.

Якщо виявилось, що прізвища виборця в списку немає або були допущені при складанні списку виборців інші неточності, громадяни має право звертатися зі скаргою в дільничну чи територіальну виборчі комісії, а також до суду. На підставі їхніх рішень у списки вносяться необхідні зміни.

Виборчий бюлетень заповнюється виборцем у кабінці для голосування. При заповненні бюлетеня забороняється присутність інших осіб. Виборець, який не може самостійно заповнити бюлетень, має право з

відома голови, члена комісії запросити в кабінку для таємного голосування іншу особу на свій розсуд, крім членів виборчої комісії, кандидатів у депутати, їхніх довірених осіб, офіційних спостерігачів.

Виборець має право перебувати у приміщенні для голосування лише протягом часу, необхідного для голосування. Заповнений бюлетень виборець кидає у виборчу скриньку. Цією процедурою закінчується участь виборця у голосуванні.

Інформаційна картка №4.

Виборчий бюлетень.

Виборчі бюлетені є документами строгої звітності. Повинні друкуватися на однаковому папері і бути однаковими за розміром, кольором і змістом. Бюлетень друкується на одному аркуші з текстовою частиною лише з одного боку. Містить назву і дату виборчої дільниці та позначене місце для підпису члена дільничної комісії.

Виборчий бюлетень має контрольний талон, відокремлений лінією відриву. Забороняється робити на бюлетенях будь-які позначки, за якими можна було б встановити особу виборця.

Контрольні талони залишаються в дільничній комісії і разом із списком виборців є підставою для встановлення кількості виборців, які отримали бюлетені.

У бюлетені для голосування виборець робить позначку «плюс» (+), або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті проти прізвища кандидата, за якого він голосує.

Після заповнення бюлетеня виборець опускає його у виборчу скриньку.

Під час підрахунку голосів окремі бюлетені можуть бути визнані недійсними. Недійсними вважаються бюлетені, на яких відсутня печатка дільничної виборчої комісії, без підпису члена дільничної виборчої комісії, який його видав, бюлетені, у яких зроблено більш як одна позначка проти прізвища кандидатів, а також ті, на яких не поставлено жодної позначки або в яких неможливо однозначно визначити волевиявлення виборця.

V. Узагальнення і систематизація знань і вмінь

Колективне обговорення результатів роботи.

VI. Домашнє завдання

1. Із засобів масової інформації дізнатися про методи впливу на виборців та засобами боротьби з нечесними формами організації і проведення виборів.

2. Підготувати презентації на тему «Вибори», «Відповідальність за порушення вимог виборчого законодавства».

Ольга Гучек,
вчитель I кваліфікаційної категорії,
Херсонської школи №41,
Ніна Олійник,
вчитель вищої кваліфікаційної ка-
тегорії, Херсонської школи №47

РОЗВ'ЯЗУЄМО ПРОСТІ ЗАДАЧІ В 1 КЛАСІ

Серед головних показників рівня оволодіння учнями програмного матеріалу, визначеного у Державному стандарті початкової загальної освіти, є саме уміння розв'язувати математичні задачі. Одне з найважливіших завдань математики – це навчити учнів розв'язувати задачі.

Починаючи з першого класу робота над задачею привчає дітей виділяти умови і висновки, шукати величини, знаходити спільне, порівнювати і протиставляти факти. Цей довготривалий процес виховує правильне мислення і перш за все привчає до аналізу задач. У молодших школярів формується особливий стиль мислення і лаконічність висловлювань, чітка розмежованість ходу мислення, учні набувають навичок правильного використання і розуміння математичної символіки.

За допомогою розв'язування простих задач формується одне з центральних понять початкового курсу математики — поняття про арифметичні дії. Крім того, учні досліджують математичні закони.

Навчальна програма в першому класі передбачає розв'язування простих задач семи типів:

- на знаходження суми;
- на знаходження різниці;
- на різницеve порівняння;
- на збільшення або зменшення числа на кілька одиниць;
- на знаходження невідомого доданка;
- на знаходження невідомого зменшуваного;
- на знаходження невідомого від'ємника.

Діти вперше ознайомлюються із задачею, спираючись на малюнки та схеми, вчать чітко розрізняти умову, запитання, складати приклад, записувати відповідь. Опановують основні прийоми роботи над задачею. Учні дізнаються про те, що будь-яка задача складається з умови з числовими даними, а також із запитання. В умові зазначено зв'язки між даними та шуканими, а у запитанні визначено, яке число є шуканим.

Для того, щоб учні могли встановити зазначені зв'язки та вибрати відповідні арифметичні дії, задачу треба проаналізувати. І вчитель має правильно організувати таку роботу над задачею. Наприклад.

Задача. Зліва сиділо 5 білочок, а справа - 1 білочка. Скільки всього білочок сиділо на ялинці?

Складаємо коротку умову.

Зліва - 5 б.

Справа - 1 б.

(? б.)

Розмірковуємо над планом розв'язання.

- Скільки білочок зліва?
- Скільки білочок справа?
- Про що запитується в задачі?

(Скільки всього білочок сиділо на ялинці?)

- Як це позначити в умові? (поставити фігурну дужку)

Вибір дії

$$5 + 1 = 5 \text{ (б.)}$$

Відповідь: всього 6 білочок.

Задача. Було 5 кошенят. 1 кошеня побігло. Скільки кошенят залишилося?

Складаємо коротку умову.

Було - 5 к.

Побігло - 1 к.

Залишилося - ? к.

Розмірковуємо над планом розв'язання.

- Що означає число 5?
- Що означає число 1?
- Про що запитується в задачі?
- Яку дію виберемо? Чому?

Записуємо розв'язання.

$$5 - 1 = 4 \text{ (к.)}$$

Відповідь: 4 кошенята залишилося.

Поступово завдання ускладнюються.

Під керівництвом учителя учні порівнюють задачі, аналізують їх, і це дає змогу продовжувати роботу над складними задачами

Задача. На лататті сидять 2 жабки, а в очереті - на 1 жабку більше. Скільки жабок в очереті?

Складаємо коротку умову.

На лататті - 2 ж.

В очереті - ?, на 1 ж. більше

Розмірковуємо над планом розв'язання.

Щоб дізнатися, скільки жабок в очереті, треба знати, скільки жабок на лататті. Це в задачі відомо.

Пояснюємо розв'язання задачі.

Відомо, що на лататті 2 жабки, а в очереті на 1 більше. Щоб збільшити одне число на інше число, треба додати. До числа 2 додати 1 буде 3.

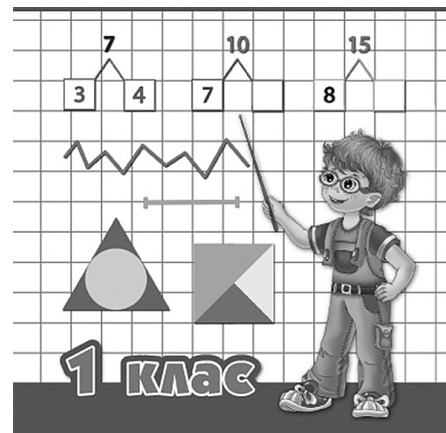
Записуємо розв'язання.

$$2 + 1 = 3 \text{ (ж.)}$$

Відповідь: 3 жабки в очереті.

Задача. На столі лежать 6 підручників, а в портфелі - на 4 менше. Скільки підручників у портфелі?

Складаємо коротку умову.

На столі - 6 п.

В портфелі - ?, на 4 п. менше

Розмірковуємо над планом розв'язання.

Щоб дізнатися, скільки підручників у портфелі, треба знати, скільки підручників на столі. Це в задачі відомо.

Пояснюємо розв'язання задачі.

Відомо, що на столі 6 підручників, а в портфелі на 4 менше. Щоб зменшити одне число на інше, треба виконати дію віднімання. Від 6 відняти 4 буде 2.

Записуємо розв'язання.

$$6 - 4 = 2 \text{ (п.)}$$

Відповідь: 2 підручники в портфелі.

Задача. На тарілці лежить 5 цукерок і 8 яблук. На скільки цукерок менше, ніж яблук?

Складаємо коротку умову.

Цукерок - 5

Яблук - 8

(на ? менше)

Розмірковуємо над планом розв'язання.

Щоб дізнатися, на скільки цукерок менше, ніж яблук, треба знати, скільки цукерок і скільки яблук. Це в задачі відомо.

Пояснюємо розв'язання задачі.

Відомо, що цукерок 5, а яблук - 8. Щоб дізнатися, на скільки цукерок менше, ніж яблук, треба від більшого числа відняти менше. Від числа 8 відняти 5 буде 3.

Записуємо розв'язання.

$$8 - 5 = 3 \text{ (ц.)}$$

Записуємо відповідь.

Відповідь: на 3 цукерки менше.

Використовуючи питання, різні дужки, опорні слова, діти швидко орієнтуються у способі розв'язування тієї чи іншої задачі, встановлюють взаємозв'язок між числами і вибором дій.

О. Данилюк,

вчитель початкових класів, спеціаліст
II категорії

Зеленівської школи №38

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАВЧАННЯ

I. Вступ

Сучасні освітні технології передбачають не тільки обґрунтовану дидактичну систему, яка гарантує досягнення певної навчальної мети через чітко визначену послідовність дій, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і наперед визначених кінцевих результатів, а й система спільної діяльності суб'єктів учбового процесу.

Сучасні технології – це, перш за все, інновації. Інтерактивні методи – основна складова цього процесу. «Інтерактив» (англ. «той, що взаємодіє»). Від «inter»-взаємний, «аст»- дія.

Педагог виступає в ролі організатора процесу, реалізується принцип: «Допоможи мені, щоб я зробив це сам».

II. Сучасні освітні технології

3 Рівня технологій:

1 загально-педагогічний – алгоритм діяльності суб'єктів і об'єктів учбового процесу

2 приватно-методичний – визначений зміст навчання і виховання в рамках одного предмету або групи

3 локально-модульний – відноситься до окремих частин учбово-виховного процесу а також різноманітних видів діяльності, формуванню понять особистісних якостей.

За стабільністю компонентів виділяють технології:

Жорсткі

Слідувати за поданою технологічною картою або інструкцією

Не припускають змін та імпровізацією

Гнучкі

Припускаються деякі зміни

Перестановка компонентів

Урахування сучасних освітніх технологій потребує нових підходів до управління, залучення до традиційної системи навчання і виховання принципово нових елементів, оскільки цей процес не зводиться лише до збільшення суми знань та розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців, а й передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу, урахування сучасних підходів в процесі профпідготовки.

Наш навчальний заклад працює над проектом «Фахівцям майбутнього – майстерність та професіоналізм» і на своїх уроках я використовую різні сучасні освітні технології, завдяки яким

формується і виховується громадянин з полікультурною комунікацією в контексті інформаційного суспільства.

На своїх уроках я намагаюсь створити сприятливе навчальне середовище для розвитку критичного мислення в контексті пізнання історії Нашої Держави за допомоги різноманітних інтерактивних методів. Про деякі з них хочу до вас довести.

До вашої уваги слайдова презентація практичного використання сучасних освітніх технологій, які можуть бути використані не тільки на уроках історії, а й при викладанні різноманітних предметів за для підвищення результативності навчання.

При актуалізації опорних знань і вмінь, мотивації я використовую методи:

- «Репродуктивна бесіда»
- «Діалог»
- «Мікрофон»
- «Евристична бесіда»
- «Естафета»

Саме завдяки актуалізації ми вводим учнів у зміст нової теми.

При опрацюванні нового матеріалу, за кожним питанням я проводжу «проміжний підсумок» з урахуванням сучасних освітніх технологій: робота в малих групах, робота в парах та ін.

1. Метод «Діаграма Ейлера-Венна»

Структура цього методу передбачає створення графічної схеми з двох чи трьох кіл, які частково накладаються один на одного.

Цей метод може використовуватись в контексті міжпредметних зв'язків.

2. Метод «Бісер»

На уроках з предмету «Всесвітня історія» по темі: «Процес утворення вогнищ війни...» при висвітленні понять «тоталітаризм»

3. Метод «Сенкан»

вірш що складається з п'яти рядків. (франц. «cinq» - п'ять)

Приклад: предмет: «Історія України» тема: «Становище України після смерті Сталіна»

Крим

Заборгований віддали
Щоб Україна все рішала
Свої кордони розширяла
І у союзі більший стала

4. Метод «Кубування»

Цей метод надає можливість зрозуміти явище різнобічно (у 6-ти різних площинах), а саме:

- Опиши це
- За асоціацією це
- Порівняй це
- Проаналізуй це
- Аргументи «за» та «проти»
- Застосуй це

Взагалі цей метод можна застосовувати на етапі усвідомлення, закріплення та контролю знань.

Приклад з предмету «Історія України»

Опишіть це.

Внутрішня політика П. Скоропадського була направлена на підтримку заможних верст населення і зовсім не брались в основу інтереси народу.

Засоціюйте це.

Повернення назад в імперську політику, де була монархія. Мінус давала німецька окупація.

Порівняй це.

Краще життя для одних верст, жахливий стан для народу.

Проаналізуй це.

Подія державотворчого процесу. Спроба гетьманства витягти українську державу з кризи і змінити долю українців, хоча і з допомогою німецького уряду.

Аргументи «за»

Промисловість і торгівля відновились, залізничний рух відтворився. Аграрної – повернення до реформ Столипіна., відродилась грошова одиниця – гривня і сьогодні вона є грошовою одиницею нашої держави. Україна має свою армію.

Аргумент «проти»

Уряд не робив ставку на народ і це визивало невдоволеність у селян і робітників – страйки. Повернення назад в імперію (регрес). Підтримка влади німцями.

Застосуй це.

Новий час диктував умови рахуватись з інтересами всіх верст населення, люди бажали кращого життя, але не під впливом німців чи російської імперії.

Наглядний приклад між предметного

зв'язку:

Приклад кубування на уроках технології

Опишіть це.

Картопля пай – це картопля, що нарізана розмірами 5 см. довжини 0,2 см. товщини та смажена у великій кількості жиру.

Заасоціюй це.

За способом приготування і інгредієнтами схожа зі стравою «картопля фрі»

Порівняй це.

Відносно легка в приготуванні страва, але відрізняється великою затратою деяких продуктів (олія).

Проаналізуй це.

Картопля нарізується однаковою формою, декілька разів промивається, після цього її обсушують і смажать у фритюрі при 220-230*С. до утворення рум'яної скоринки. Після цього виймають шумівкою на сито, щоб зайва олія стікла, доводять до смаку.

Аргументи «За»

Картопля пай дуже легка в приготуванні, а продукти для приготування доступні і не дорогі. Має приємний естетичний вид, апетитний аромат і надзвичайно хрумку консистенцію.

Аргументи «Проти»

За рахунок вмісту великої кількості жиру картопля пай стає дуже калорійною, може підвищити вміст холестерину в крові, що в надмірному споживанні призведе до збільшення ваги, проблемами з серцево-судинною системою та іншими органами людини.

Застосуй це.

Картоплю пай подають як самостійну страву, або в якості прикраси до другої страви.

Приклад кубування для продавців

Опиши це.

Глечик глиняний розписаний у Давньоримському стилі.

Заасоціюй це.

Схожий з глиняним посудом часів Давнього Риму, Відображення минулого.

Порівняй це.

Можна порівняти з амфорами Скіфської культури та з українськими глечиками з розписними орнаментами.

Проаналізуй це.

Глечики були призначені для зберігання води напоїв та деякої їжі.

Аргументи «за».

Екологічний виріб для зберігання продуктів, має естетичний вигляд минулих літ, надає духовне задоволення.

Аргументи «проти».

Не завжди спроможний використовуватись, як посуд для приготування їжі.

Застосуй це.

Використовується для зберігання і подачі напоїв у гарному вигляді давнини

з нагадуванням минулих подій.

Метод «кубування» надає різні можливості для всіх учасників учбового процесу, а саме:

Учителю – залучити учнів до активної, різнобічної розумової діяльності; створювати умови для узагальнення та закріплення знань учнів.

Учням – застосовувати свої знання на практиці розвивати різні типи мислення: аналітичного, логічного, критичного, асоціативного і таким чином впливати на підвищення результатів навчання.

Систематизація та узагальнення за всім уроком проводиться після перегляду фільмів за темою з рубрики «Нариси нашої історії» за допомогою різноманітних інтерактивних методів. Найбільш ефективні «Сварог», «логіко-сміслова модель», «судове засідання». (Де проходить не тільки більш удосконалений аналіз всього вивченого матеріалу, а й надається можливість підвищенню результативності навчання.

5. Метод «судового засідання»

Експерти стають «суддями», супротивники стають «групою звинувачення» (прокурор, свідки звинувачення) і «групою захисту» (адвокати, свідки захисту). Групи складають пункти звинувачення, ті, з якими погоджуються «судді», передаються «захисту». Підбиття підсумків відбувається не у вигляді кінцевого запису, а в процесі рольової гри – «судове засідання» (суд).

Приклад «судового засідання» в кулінарії:

На лаві підсудного – круте яйце.

Прокурор: Існує велика кількість шкідливих факторів пов'язаних з вживанням круто зварених яєць. За рахунок денатурації яєчного білка під час тривалого варіння його структура стає більш щільною, що є негативної рисою для нормального функціонування травної системи людини. Особливу шкоди несе із собою великий вміст холестерину, що знаходиться в яєчному жовтку і може викликати атеросклероз, який приведе до зниження загального здоров'я людини.

Адвокат: Так, звісно це все правда, але завдяки використанню круто звареного яйця ми знаємо величезну кількість салатів і закусок з невід'ємної складовою цього інгредієнту. Яйця здавна були традиційно слов'янською їжею. Вони є символом відродження, природи і весни. І що стосується холестерину – то це не яйце винувате, а кількість його вживання, що безпосередньо залежить від самої людини.

Суддя: Суд постановив, що не можна повністю виключити з раціону вживання круто зварених яєць, але потрібно постійно слідкувати за мірою його споживання. Якщо у вас немає алергії на курячі яйця,

цукрового діабету і прогресуючого серцево-судинного захворювання сміливо їх їжте.

Які можливості надає цей метод:

Учням: активно, самостійно, творчо підходити до виконання різноманітних рішень.

Учителям: доволі швидко встановлювати добрі стосунки з учнями і таким чином впливати на підвищення результатів навчання.

В цьому році при здачі ЗНО багато уваги приділялось агітаційним плакатам, а також портретам історичних персоналій. Тому зараз я більше уваги приділяю таким методам:

6. Метод «Портретна галерея»

Вправа надає можливість перевірити рівень засвоєння учнями інформації про діяльність історичних осіб різного періоду (учні об'єднуються в команди і разом виконують завдання: за описом і наведеною фотографією визначають історичну особу)

7. Метод «Алгоритм висвітлення історичних персоналій»

1. Ознайомитись з найбільш важливими фактами біографії.

2. Простежити процес становлення особистості в конкретному соціально-історичному середовищі.

3. Виявити історичні умови, що вплинули на формування поглядів, якостей особи.

4. Дослідити участь історичної особи в суспільному житті.

5. Визначити, інтереси якої соціальної групи, класу, політ сили відбивала історична особа в своїй діяльності.

6. Виявити вплив конкретної історичної на окремі галузі життя чи суспільно-політичні процеси.

7. З'ясувати морально-психологічні якості історичної особи.

8. Показати коло однодумців і соратників історичної особи.

9. Визначити історичну роль особи та її вплив на певну сферу життя суспільства.

8. Метод «Калейдоскоп агітаційних плакатів» (навести приклади)

III. Резюме

Саме стратегія модернізації сучасної освіти надає можливість вирішувати проблеми сьогодення і ми на своїх уроках дотримуємось цього напрямку, що і впливає на підвищення результативності навчання.

Особливостям цього процесу допомагає проект нашого учбового закладу «Фахівцям майбутнього – майстерність та професіоналізм».

І. Іванчук,
викладач історії вища
кваліфікаційна категорія ДНЗ
«Херсонське вище професійне
комерційне училище»

ТЕМА: ПОЗНАЧЕННЯ ЗВУКІВ МОВЛЕННЯ НА ПИСЬМІ

Алфавіт. Співвідношення звуків і букв (5 клас, урок 60)

Фрагмент уроку

Перебіг уроку

I. Організація класу

1.1. Привітання

(Учитель вітається з учнями, перевіряє їх готовність до уроку)

1.2. Рефлексія «Психоформула»

- Діти, нехай девізом нашого сьогоднішнього уроку стануть слова:

Розпочнемо урок часу не гаючи,

І радість ми пізнаємо, лиш труднощі долаючи!

II. Актуалізація опорних знань.

Мотиваційний аспект

2.1. Лінгвістична казка

- Нещодавно я отримала незвичайне послання, прослухайте його:

«Шановні нащадки!

В одній мовній країні сталася неприємна подія: згоріли документи, що підтверджують назву держави.

Мені вдалося врятувати лише чарівну скриньку, але для того, щоб відкрити її треба знати код – слово із 7 літер. Щоб знайти його, необхідно мандрувати визначними місцями України. Вашим помічником у цій цікавій подорожі нехай стане мій вірний товариш.

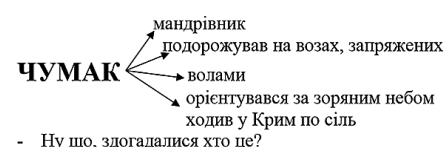
Нащадки, врятуйте країну, не допустіть її зникнення, адже зникне людська мова

Нестор Літописець»

- Діти, чи зможемо ми вирушити в таку подорож?

2.2. Асоціативний куш

- А хто ж цей друг літописця? Спробуємо впізнати його за словами асоціативного куша. Це:

- Ну що, здогадалися хто це?

Провідника ми маємо, сідаймо у Чумацький віз і розпочинаємо мандрівку Україною. На нас чекає 7 зупинок у місцях, що ввійшли до 7 чудес України.

За правильно виконане завдання ви отримаєте українську валюту чумаків – пуд солі, а в ньому – одна з літер ключового слова.

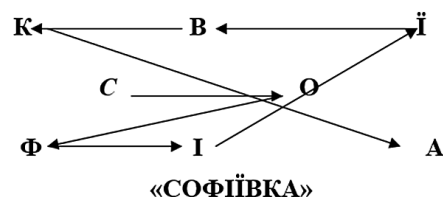
Тож, вирушаймо, адже час наш обмежений – 1 зупинка – 1 хвилина. Право відкрити чарівну скриньку матиме найактивніший помічник чумака.

2.3. Зупинка «Чарівний ланцюжок»

Перше завдання очікує на нас у незвичайному, сповненому таємниць парку,

заснованому польським магнатом Станіславом Потоцьким і названого на честь своєї красуні-дружини.

З'єднайте запропоновані літери і прочитайте назву одного з чудес України.

Правильно, це Софіївка, і ви отримаєте свій перший пуд солі і сховану в ньому літеру – «В»

2.4. Зупинка «Фонетична хвилинка»

Мандруємо далі. Наступна зупинка – «Фонетична хвилинка».

Відтворіть слово, записане у фонетичній транскрипції, поясніть особливості його запису.

[КАМ'ЯНЕЦ']

(Буква «Я» позначає 2 звуки [j] + [a];

«Б» не пишеться, проте він пом'якшує попередній приголосний [ц])

Так, нас гостинно приймав «Кам'янець» - дивовижна пам'ятка України, заповідник, розташований у Кам'янець-Подільському. Гордість заповідника – фортеця XIV століття.

Ми отримуємо пуд солі і другу букву до ключа – «А»

2.5. Зупинка «Врятуй слово»

- Діти, вставте у запропонований звуковий ряд голосні звуки у такій кількості: [а] – 3; [е] – 3; [о] – 1; [и] – 1.

Дізнайтеся, що об'єднує столицю України і печери навколо міста.

[К...Й...В... - П...Ч...Р...С'...К...Л...В...Р...]

Так, це Києво-Печерська лавра – один із перших православних монастирів Давньої Русі, заснований у 1051 році.

Беремо пуд солі, відгадку «Л» і рушаємо далі.

2.6. Зупинка «Встанови відповідність»

Пропоную довше затриматися у столиці, адже, за опитуванням українців, тут міститься ще одне з чудес України, яке посідає 4 сходинок.

Спробуйте здогадатися. Це – собор, збудований в XI столітті константинопольськими майстрами, за наказом Ярослава Мудрого. Його назва складається із 2 слів і об'єднує жіноче ім'я та назву міста.

Здогадалися, це – Софія Київська.

Дослідіть кількість букв і звуків. Чи однакова вона? Чому?

(У першому слові кількість звуків перевищує, бо «Я» після голосного позначає 2 звуки: [j] і [a], а у другому – кількість однакова, бо «ї» завжди позначає 2 звуки [j] та [i], а «ь» звуком не виступає)

Добре, за правильну відповідь ви отримуєте винагороду – пуд солі і букву «Т»

2.7. Зупинка «Фонетичний магазин»

Розподільний диктант

Вам необхідно придбати товари у 3 відділах магазину за такими співвідношеннями:

(Учитель роздає кожному учневі індивідуальну картку-завдання, де слова необхідно розподілити на три колонки)

Кількість букв = кількість звуків	Кількість букв > кількість звуків	Кількість звуків < кількість букв
Хвилина	Сіль	Енергія
Еталон	Окунь	Сіяч
Ріка	Нянька	

Ключ: підкресліть першу літеру і отримаєте назву одного із чудес, розташованого на півдні України.

Так, це Херсонес Таврійський – давньогрецьке місто у південно-західній частині Криму. І ви отримаєте сіль та букву «А»

2.8. Зупинка «Спиймай помилку»

Наступна зупинка – острів Хортиця – унікальний геологічний, природний та історичний пам'ятник. Головним же надбанням острова є славне історичне минуле – розташування козацької Запорізької Січі.

А як відомо, козаки – народ кмітливий. Тому пропоную перевірити вашу увагу. Із запропонованих тез вам необхідно знайти помилкове.

1. Звук – найменша звукова одиниця мовлення.

2. В українській мові 32 звуки (неправильно, 32 приголосних звуки і 6 голосних)

3. Приголосні звуки, які утворюються з шуму і голосу називаються дзвінками.

4. Голосних звуків – 6.

Правильно, ви впоралися із завданням і отримали черговий пуд солі та букву-ключ «Ф».

2.9. Зупинка «Знайди пару»

- Діти, у наступному слові нам необхідно дослідити приголосні звуки, дібравши їм пари, і пояснити це явище.

Останнім, сьомим, чудом України визнано кам'яну фортецю на березі ріки Дністер біля м. Хотин, що знаходиться на території Чернівецької області.

Отож, назвіть і дослідіть приголосні звуки у слові «Хотин». Про які пари йдеться?

(Йдеться про акустичні пари.

Звук [x] – глухий, акустична пара - [z]

[t] – глухий, акустична пара - [d]

[н] – сонорний, акустичної пари не має.)

Правильно, ви впоралися із завданням і отримуйте останній пуд солі та букву «І».

Отож, всі літери зібрано. А загадка у Впр.250, що на с.136, допоможе встановити ключове слово:

Букви, як воїни, стали всі в ряд,
Наче солдати, ідуть на парад.
Кожна на місці своєму стоїть,
А називаються всі... **АЛФАВІТ!**

(Під час відгадки ключового слова найактивніший учень відмикає скриньку).

Як бачите, у скриньці – літери абетки, які завдяки вам знайшли своє місце і відповідний номер.

А(1) Б(2) В(3) Г(4) І(5) Д(6) Е(7)
Є(8) Ж(9) З(10) И(11) І(12) Ї(13) Й(14)
К(15) Л(16) М(17) Н(18) О(19) П(20)
Р(21) С(22) Т(23) У(24) Ф(25) Х(26)
Ц(27) Ч(28) Ш(29) Щ(30) Ь(31) Ю(32)
Я(33)

За допомогою цифрового шифру встановіть втрачену назву країни:

4,21,1,25,12,15,1

ГРАФІКА

III. Оголошення теми, мети уроку

Отож, тема нашого уроку – «Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв». Відкрили зошити, записали число, тему заняття.

На сьогоднішньому уроці ми поглибимо ваші знання про український алфавіт, навчимося відрізняти звуки від букв та сформуємо вміння звуко-буквеного аналізу.

**Людмила Ключкова,
вчитель вищої категорії, учитель-методист Томинобалківська школи
Білозерського району**

ЗАКРІПЛЕННЯ ЗВУКА [к], ВИВЧЕННЯ БУКВИ Кк («ка»)

Мета: ознайомити учнів з новою буквою Кк, її звуковим значенням; вчити читати прості склади типу злиття та складні — типу ППІ; розвивати в учнів аналітико-синтетичні вміння; збагачувати словниковий запас учнів; виховувати любов до рідного краю, до Батьківщини, бажання вивчати історію свого краю.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Доброго ранку! Доброго дня!

Бажаєте ви і бажаю вам я.

Хай плещуть долоньки,

Хай тупають ніжки.

Кивають голівки

І сяють усмішки.

Доброго ранку! Доброго дня!

Бажаєте ви, і бажаю вам я.

II. Мовленнєва розминка

1. Яку букву вивчили вчора? Букву С.-
Давайте згадаємо, яку скоромовку вивчили вчора.

Ти чому, сороконіжко,

Не виходиш грати в сніжки?

Доки взую сорок ніг,

То розтане зовсім сніг.

III. Повторення вивченого матеріалу. Робота в групах

1. Гра «Прочитай і знайди помилки»
— Прочитайте речення, записані друкованим шрифтом, проаналізуйте помилки, допущені у них.

На сосні висіли сливи. (На сосні висіли шишки.)

Білка носила сіно. (Білка носила шишки.)

2. Гра «Розсипанка» На дошці — малюнки: *слона, сома, сови.*

Під малюнками на набірному полотні

виставлені в довільному порядку букви:
с, л, о, я, с, о, м, а, с, о, в, и.

Троє учнів біля дошки із букв мають зібрати слова.

IV. Вивчення нового матеріалу

1. Анаграми: **козак, вінок, Україна, Каховка.** (На слайдах розкидані слова, діти їх «збирають» – висвічується малюнок)

Фронтальна робота

- Що спільного у цих словах? (в кожному слові є буква **к**)

- Згадайте, як на уроках математики ми об'єднували предмети за певними ознаками. За якими ознаками згрупуємо ці слова?

Буква **к** на початку слова; (**Каховка, козак**)

Буква **к** в кінці слова (**козак, вінок**)

Буква **к** в середині слова (**Україна, Каховка**)

Буква **к** на початку слова, в середині і в кінці: **Каховка, козак.**

2. Молодці! Сьогодні на уроці ми закріплюємо звук [к], вивчаємо букви **Кк («ка»).**

3. Ознайомлення з буквою **Кк**

- Показ букви **Кк** (великої і малої)

- ознайомлення з її назвою,

- аналіз графічної будови.

- Визначення місця букви **Кк** в кишеньковій азбучі.

- На що схожа буква **Кк**? Слухання вірша.

Буква к, буква к,

Ой, яка вона швидка!

Наче хлопчик, знявши руки,

Витинає гопака.

4. **Словник: гопак** – традиційний український народний танець запорізького походження.

5. Спостереження за способом вимовлення звука [к]

— Перешкода створюється глибоко в горлі задньою частиною язика. Віднесення звука до приголосних.

Фізкультхвилинка «Україно, ми твоя надія»

V. Робота за букварем (с. 78-79)

1. Читання складів та буквосполучень

2. Читання стовпчиків слів

3. Робота над анаграмами: (діти читають у букварі, а І учень працює біля дошки)

С о к і л —> л і с о к

3 4 5 2 1

К у л о н —> клоун

1 4 2 3 5

4. Утворення та читання слів, поданих у «променевій» таблиці (с.79)

5. Читання оповідання (папка на парті в кожного з учнів)

«Про козаків»

Хто такі українські козаки? Це вільні люди, що над усе любили свободу, рідну мову, землю. Козаки - це воїни, хлібороби, господарі, поборники вільної України. Захищали рідну землю від загарбників - татар і турків, поляків і росіян.

Бог і Україна - найвищі ідеали козаків.

Козаки були дуже відважними, не боялись смерті На голові залишали лише чуба – який попереджав ворога, що козак не боїться загинути в бою...

Серед козаків були – **характерники.** Це люди, які володіли надзвичайними здібностями. Найвідомішим характерником був Іван Сірко, який наганяв страх на ворогів.

Козаки жили на Січі. **Січ** – це дерев'яний замок. Його оточував глибокий рив і височезний вал, з дозорни-

ми баштами і бійницями для гармат, дерев'яний частокіл. У центрі знаходився **майдан** для навчання військової вправи. Козаки на ньому голосували за Гетьмана і карали тих, хто порушив закони запорізьких козаків. Посередині майдану стоїть церква Покрови Пресвятої Богородиці – заступниці усього козацтва.

Козаки дуже швидко плавали по Дніпру і Чорному морі на своїх **чайках** – це човен, видовбаний з верби або липи.

Козаки першими у світі **написали Конституцію** – це закон, за яким всі люди визнавалися вільними

Робота над сюжетним малюнком

- Кого ви бачите на малюнку?

- Де жили козаки?
- Як називався козацький човен?
- Який закон написали козаки?
- Про що в ньому говорилося?

VI. Підсумок уроку

1) — Яку нову букву вивчили на сьогоднішньому уроці?

— Який звук вона позначає?

— А хто знає приказки чи прислів'я про козаків?

Де козак, там і слава.

Козацькому роду нема переводу.

Козак не боїться ні тучі, ні грому.

Степ та воля — козацька доля.

Терпи, козак, отаманом будеш.

То не козак, що отаманом не думас бути.

Сам загинай, а братчика виручай.

У козака життя коротке, а слава вічна

2) Доповідь «кореспондентів»

3) а) Про відкриття пам'ятника в Каховці. (фото на екрані)

б) Про ювілей Каховки. КАХОВЦІ – 225 (фото на екрані)

- Діти, молодці! Дякую за гарний настрій на уроці!

Наталія Савчук,
вчитель І кваліфікаційної категорії
Каховської школи №3

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «LIFE MAP» («КАРТИ ЖИТТЯ») В ЯКОСТІ ГРАФІЧНОГО ЗОБРАЖЕННЯ СВОЄЇ АВТОБІОГРАФІЇ УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті описується технологія використання метода «Life map» («Карти життя») в якості графічного зображення своєї автобіографії для соціальної адаптації першокурників професійно-технічних навчальних закладів на перших уроках іноземної мови.

Дана стаття присвячена питанню соціальної адаптації учнів-першокурників професійно-технічних навчальних закладів на уроках іноземної мови. А саме, як допомогти учням розкритися перед одногрупниками, показати їм, а в той самий час і собі свої сильні сторони, таланти, прагнення, змалювати свій особистий шлях (автобіографію) у такий цікавий, незвичайний спосіб та поставити собі цілі на майбутнє. Актуальність питання соціалізації визначається ускладненням умов навчання в закладах профтехосвіти (комп'ютеризація, інформаційне навантаження) і, загалом, нова система професійного навчання, практично відмінна від шкільного, незнайоме соціальне середовище ставить першокурсника у складну ситуацію соціальної адаптації. Активний, позитивний характер протікання останньої залежить як від поведінки самих учнів, так і від організованого навчально-виховного процесу в певному ПТНЗ, де важливу роль відіграє налагоджена система соціального виховання [1, с.4], в даному випадку виховання на уроках іноземної мови.

Вчителі іноземної мови нерідко стикаються з тим, що навіть організація простої розмови між учнями вимагає чималих зусиль, серйозної підготовки і підбору відповідного «стимулюючого» матеріалу. Часто монологічний виступ да-

ється учневі легше, ніж обмін декількома репліками зі своїм однолітком. Це і зрозуміло: будь-який діалог вимагає взаємодії партнерів [2, с.3]. До цього додаються проблеми адаптації до нового колективу, нового навчального закладу професійного спрямування. Саме цей метод на етапі знайомства з новою групою може стати сильним мотивом співвідношення ситуації з реальною потребою в природному спілкуванні [3].

«Карта життя» - є творчим процесом, із допомогою якого будь-хто може поглянути назад і вперед виразно представляючи собі своє майбутнє та минуле, маючи змогу для оцінки своїх цілей, і шляхів їх досягнень. «Карта життя» є-

- унікальним баченням власного майбутнього;
- способом описання власної життєвої історії, для себе та інших;
- способом поглибити особисті стосунки, під час обміну досвідом;
- натяки на сфери життя, що потребують певної уваги [7].

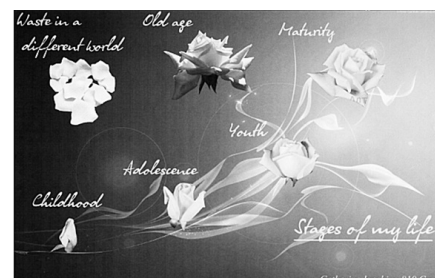
Карта представляє собою графічне зображення, групу зображень або символів, які візуалізують події і цілі в житті людини, що полегшує процес комунікації, обміну ідеями, думками. Учні можуть створити «Карти життя» для деталізації важливих життєвих подій.

Етапи роботи над створенням «Карти життя»:

На початку викладачу необхідно створити власну карту або показати приклади «Карт життя» інших учнів. Без цього буде важко учням зрозуміти концепцію завдання.

Потрібні матеріали:

- аркуш білого паперу для малювання;
- кольорові олівці, маркери та інші приладдя для малювання.

Етап 1

Обговорити з учнями різні види важливих подій, які б вони, можливо, повідомили б про себе, якщо б мали написати свої автобіографії, тобто провести «мозковий штурм». Вмотивувати учнів поділитися «найпам'ятнішими» або «найбільш важливішими» подіями зі свого життя. Після цього необхідно скласти список або створити кластер подій, із поділом та деталізацією подій відповідно до кожного періоду життя. В якості подій, які будуть описані при створенні «карти» можуть бути наступними:

- день народження;
- особлива подорож;
- якийсь значущий предмет, подарунок, який вони отримали від особливої

людини;

- перші кроки;
- дуже забавна подія;
- перший домашній улюбленець [5].

Етап 2

Потрібно визначити, які малюнки чи образи учні представлятимуть в якості головних подій їх життя. Як тільки визначили, на які питання учні збираються відповідати згідно анкети «карти життя», слід зробити ескізи невеликих малюнків на аркуші паперу що будуть представляти кожну подію.

Етап 3

На порожньому аркуші паперу, зображуються головні життєві події, які будуть включатися у кожну конкретну «Карту життя». Життєві події розташовуються в хронологічному порядку. Графічно події можуть бути поєднані стрілками, а також будь-якими іншими графічними засобами, на власний вибір учнів.

Етап 4

На цьому етапі відбувається презентація та обговорення результату творчої роботи. Потрібно продемонструвати свою «Карту життя», розповісти своїм друзям або однокласникам чому були вибрані саме ці специфічні життєві події, а не інші. Слід пояснити, що конкретна «Карта життя» повідомляє про її автор [4].

Іншим способом створення «Карти життя» є використання зображень з журналів, які, на думку учнів, представляють їх життєвий досвід або те, що викликає

відчуття. Можна, замість малювання, вирізати зображення і приклеювати їх на аркуш паперу.

Етап 5

Це етап оцінювання результатів роботи. Для цього можна використати наступні критерії:

I. «Карта життя» (50 підсумкових балів)

А. «Карта життя» включає 10 головних подій. (2 бала за кожну подію)

Б. Кожна подія розташовується в хронологічному порядку. (1 бал за кожну подію)

В. Кожна подія відображена малюнком\символом, який представляє головну тему подій. (1 бал за кожен малюнок)

Г. Карта має заголовок. (2 бала)

Д. Вказане ім'я учня. (4 бала)

Е. Дата створення карти. (2 бала)

Г. Карта розфарбована. (2 бала)

II. Особиста Розповідь (50 підсумкових балів)

А. Представлені первинний та фінальний ескіз у завершеному вигляді. (10 балів)

Б. Розповідь презентується відповідним голосом і тоном для визначеної аудиторії і з відповідною метою. (10 балів)

В. Розповідь зосереджується на одній головній події, та згадуються деталі,

що мають відношення до теми. (20 балів)

Г. Форма письмової презентації розповіді: це написано чорним чорнилом або надруковано. (10 балів)

Підсумок: 100 балів

Табл.1[6]

Даний метод створення «Карти життя» передбачає використання на уроках іноземної мови ситуацій з повсякденного життя, що дає можливість змодельовати цілісний контекст реального спілкування з поєднанням мовленнєвих і немовленнєвих дій, вербального й невербального спілкування, візуальної та звукової репрезентації змісту і форми. Такий підхід до навчання мовленнєвої дії добре узгоджується і з задачами подолання психологічних труднощів, перш за все сором'язливості, ніяковості, психічного напруження, невпевненості, які заважають процесу спілкування, тим більше – іноземною мовою, також враховуючи етап первинної адаптації до нових умов навчання в новому навчальному закладі професійного спрямування.

Робота над «Картою життя» сприяє інтенсивному самоусвідомленню, може бути потужним інструментом до пізнання себе, власних можливостей, своїх меж, майбутніх цілей.

**Богдан Возниця,
Херсонський професійний ліцей
харчової промисловості,
викладач вищої категорії**

SAMUIL MARSHAK «The Twelve Months» ДВНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ (УРОК-ВИСТАВА)

Дійові особи (characters):

Солдат
Пасербиця
Професор
Королева
Канцлер
Stepmother
Daughter
Compere
January
February
December
March
April
May
June
July
August
September
October
November

Дія перша.

Картина перша.

Зимовий ліс. Затишна галявина. Пасербиця в лісі зустрічається з солдатом і веде мову про чудеса, які трапляються в лісі.

Солдат: День нині такий – старому рокові кінець, новому – початок. А ще від діда свого чував, ніби його дід йому розповідав, що в такий день усяке на світі буває. Так ось, так чи не так, а казав мій дід, що саме в переддень Нового року привелось його дідові з усіма дванадцятьма місяцями зустрітися. Увесь рік старий одразу побачив – і зиму, і літо, і весну, і осінь. На все життя запам'ятав.

Пасербиця: Як же ж це можна, щоб зима з літом і весна з осінню зійшлися? Разом їм бути ніяк не можна.

Солдат: Ну, що знаю, те й кажу, а чого не знаю про те мовчу. А ти чого сюди в такий мороз забрела? Я людина підневільна, мене начальство відрядило, а тебе хто?

Пасербиця: І я не своєю волею прийшла.

Солдат: Так як же тебе мати відпустила?

Пасербиця: Мати не відпустила б, а от мачуха наказала дров нарубати.

Солдат: Он як. Значить, ти сирітка? Отож – то і одяг у тебе такий. Мабуть, наскрізь продуває. Ану – бо, я тобі допоможу, а тоді вже за своє діло візьмусь. *(Пасербиця і солдат збирають хмиз і складають його.)*

Пасербиця: А яке у вас діло?

Солдат: Ялинку мені треба зрубати найкращу в лісі.

Пасербиця: Це ж для кого така ялинка?

Солдат: Як то для кого? Для самої королеви. Завтра в нас гостей повен палац буде. Отож і треба нам усіх здивувати. Як померли її батьки, так і зосталась вона повною господинею і собі і людям.

Пасербиця: Значить, і королева у нас сирітка? Шкода її!

Солдат: Авжеж шкода! Нема кому навчити її, довести до пуття, до розуму. Ну твоє діло зроблено, тепер пора й мені за своє братись, ялиночку шукати, а то дістанеться мені від нашої сирітки. Вона в нас жартів не любить.

Пасербиця: От і мачуха в мене така... І сестриця в неї вдалася. Хоч що зробиш – нічим їм не догодиш.

Солдат: Почекай, молода ти ще, доживеш і до хорошого життя!

Пасербиця: Спасибі за слово ласкаве і за дрова спасибі. Швидко я сьогодні впоралась, сонце ще високо стоїть. От я вам зараз ялиночку одну покажу. Чи не підійде вам? Така ж бо гарна ялиночка – гілочка в гілочку.

Пасербиця і солдат зникають.

Картина друга.

Палац. Класна кімната королеви. Шкільна дошка, парта. На оксамитовій подушці сидить і пише королева. Перед нею сивобородий професор.

Королева: Терпіти не можу писати! Всі пальці в чорнилі.

Професор: Ви маєте рацію, Ваше Величносте. Це дуже неприємне заняття. Проте, наважусь попрохати вас накреслити власною Ваше Величності рукою ще чотири рядки.

Королева: Та добре вже, диктуйте.

Професор: Травка зеленіє
Сонечко блищить.

Ластівка з весною

Вже до нас летить.

Королева: Я напишу тільки: „Травка зеленіє” *(Пише)* Травка зе – ле ...

(Входить державний канцлер)

Канцлер: *(Низько схиляючись)* Доброго ранку, Ваше Величносте. Дозвольте просити Вас підписати два накази.

Королева: Ще писати? Добре. Але тоді вже я не буду дописувати „зеленіє”. Дайте сюди ваші папірці. *(Підписує папери один за одним.)*

Канцлер: Дуже вдячний, Ваше Величносте. А тепер я дозволю собі попросити Вас написати ...

Королева: Знов написати?

Канцлер: Тільки вашу височайшу резолюцію на цьому проханні.

Королева: *(Нетерпляче)* Що ж я повинна написати?

Канцлер: Одне з двох, Ваше Величносте: або „стратити”, або „помилювати”...

Королева: *(Тихо лічить склади)* По – ми – лу – ва – ти... Стра – ти – ти... Краше напишу „стратити” – це коротше.

(Канцлер бере папери, кланяється і виходить.)

Професор: Дозвольте спитати, Ваша Величносте, скільки буде сім разів по вісім?

Королева: Щось не пригадую... Це мене ніколи не цікавило. А вас?

Професор: Звичайно, цікавило, Ваше Величносте.

Королева: Як дивно! Ну до побачення, наш урок закінчений. Сьогодні, перед Новим роком, у мене безліч справ.

Професор: Якщо така воля Вашої Величності... *(Сумно і покійно збирає книжки.)*

Королева: *(Кладе лікті на стіл недовбало стежить за ним).* Справді ж, добре бути королевою. Всі мене слухають, навіть мій учитель. Розкажіть мені щось цікаве.

Професор: Розказати про що?

Королева: Щось новорічне.

Професор: Рік, Ваша Величність, складається з дванадцяти місяців, вони йдуть один по одному. Тільки скінчиться один, зразу починається наступний. І ніколи ще не бувало, щоб лютий настав раніше січня.

Королева: А якби я схотіла, щоб зараз настав квітень?

Професор: Це неможливо, Ваше Величносте! Це наука і природа.

Королева: А коли я видам такий закон і поставлю печатку?

Професор: Боюсь, що і це не допоможе...

Королева: А я хочу, щоб уже був квітень, я дуже люблю проліски! Я їх ніколи не бачила.

Професор: До квітня лишилось зовсім небагато, Ваше Величносте, усього дев'яносто днів.

Королева: Дев'яносто? Я не можу чекати і трьох днів. Завтра новорічний прийом, і я хочу, щоб у мене на столі були проліски!

Професор: Ваша Величносте, але закони природи...

Королева: Я видам новий закон природи! Гей, хто там? Пошліть до мене канцлера! *(Професорові)* А ви сідайте за мою парту і пишіть! *(Замислюється)* „Травка зеленіє, сонечко блищить, а в наших королівських лісах розквітають весняні квіти. Тому, наказуємо приставити до Нового року в палац повний кошик пролісків. Того, хто виконає нашу височайшу волю, ми дамо йому стільки золота, скільки вміститься в його кошик.” Написали?

Професор: Так!

Королева: Ну, гаразд. Тепер дайте мені, я напишу своє високе ім'я. *(Швидко ставить закарлючку)*

У цей час з'являється канцлер.

Королева: Ставте печатку сюди й сюди. І подбайте про те, щоб усі в місті знали мій наказ.

Канцлер: *(Швидко читає)* До цього – печатку? Воля ваша, королево!

Королева: Так, воля моя, і ви повинні її виконати.

(Перехід до другої дії змінюються декорації, за столом сидить баба та її дочка, звучить мелодія „Jingle Bells”).

Comperе: Look at this old house. Here lives a woman. She has two daughters. One is her own daughter, she says her stepdaughter to go to the wood and bring her a lot of snowdrops.

Stepmother: Go to the wood and bring a lot of snowdrops!

Daughter: Take this basket and don't come back without flowers.

Stepdaughter: Oh, my dear mother, look out of the window, it is winter now! It is so frosty today, the strong wind is blowing.

Look, my clothers are shabby.

Stepmother: I don't want to hear anything!

Daughter: I want a new fur coats, money and gold. That's why you must go to the wood! Go away!

Compere: The poor girl walks and walks. The sky is black, the weather is bad and girl begins to cry. Suddenly she sees a light. It is a large fire. Twelve men from very young to very old, dress in rich clothes sit near the fire.

(дванадцять місяців сидять біля вогнища)

Stepdaughter: Good evening. I'm glad to meet you! May I warm myself at your fire?

December: Tell me, what's happened to you, dear girl? What did you bring to the winter forest?

Stepdaughter: I'm looking for snowdrops!

January: This is not the season for snowdrops. Look, there is much snow everywhere!

Stepdaughter: I know well, but my stepmother had ordered me to bring flowers.

December: Dear months, I think, we will help the poor girl.

Compere: January took his staff, hit the ground with it and said.

January: Frost, or frost cold master of the ice,

Play melt the frozen heart!

Now, it is the turn, brother! And give the staff to his brother February.

February: Wind, tempest, storm and gale,

Blow, with all your might.

(Передає посох Березню)

March: Birds, return and sing your song, Bears and squirrels, come along, Tender snowdrops bloom.

(Наступає весна, з'являються квіти, пасербиця дивується!)

What are you standing? Pick up the snowdrops quickly!

Compere: She picks spring flowers and puts them in her basket.

(Дівчинка збирає проліски)

Stepdaughter: I'm so grateful to you!

Months: We wish you good luck!!!

April: I want to present to you a nice ring. If you want to see us, throw it on the ground and say: "Ти котись, каблучко,

На весняну лучку

У літні сіні

В теремок осінній

Серед зимового двора

До новорічного костра!"

Months: To the New Year fire!

April: We'll go to you. Do you remember?

Stepdaughter: Yes, I do. I never forget this evening! Good bye! See you soon!

(Дванадцять місяців зникають, пасербиця заходить у дім)

Daughter: *(істє пиріжок)* Why are back so soon? Where are the snowdrops?

Stepdaughter: Look! What I bring!

Stepmother: *(дивується проліскам, але кричить)* Why? Why have you brought so little? I have always known that you are a silly girl. Oh, my dear daughter, let's go to the wood together,

(вони одягаються і йдуть у ліс, де зустріли місяця Грудень)

Daughter: Take us to the twelve months, old man!

(місяць Лютий, почувши це, розсердився)

January: You are greedy woman, who loves her own daughter, and hates your stepdaughter! You send a poor girl to the forest to pick snowdrops in winter! My dear brothers, let's punish this ugly woman and her daughter!

(Дванадцять місяців збираються разом і починається буря. Музика Чайковського „Пори року”. Накривають снігом і заморозжують бабу і її доньку).

Compere: The snowstorm begins. The stepmother and her daughter were covered with snow and they never come back home again.

(Зміна декорацій. Палац, новорічна ялинка. Все готове для балу, королева і всі запрошені у костюмах. Заходить пасербиця і звертається до королеви.)

Stepdaughter: My dear Queen! I want to give you this basket with beautiful snowdrops! This is the New Year's present for you!

(Дарує королеві кошик з пролісками).

Queen: Oh thanks a lot! My dream comes true. I have a basket of snowdrops in this winter day. The New Year party begins. Let's dance and sing songs around the New Year Tree!

(Всі співають пісню, мотив „В лесу родилась Ёлочка”).

Наталія Музалевська,
вчитель вищої категорії, старший
учитель гімназії №20

САМООСВІТА ВЧИТЕЛЯ

*Вчитель живе до тих пір,
поки він вчиться, як тільки
він перестає вчитися, в нім
вмирає вчитель.*

К.Л.Ушинський

Згідно із Законом України «Про освіту» «педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру».

Сьогоднішня модель педагогічного працівника передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути в постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються в щоденній педагогічній практиці. Давно відомо, що професія здатна не тільки розвивати особистість, але і деформувати її, приводити до різних негативних змін. Особливо гостро ця проблема стоїть у професіях типу

«людина - людина», де найбільш часто спостерігаються такі явища, як емоційне вигорання, професійні деформації тощо.

Таким чином, щоб досягти вершин педагогічної діяльності, не втратити до неї інтерес, відчувати внутрішнє задоволення від виконуваної роботи, вчитель повинен постійно працювати над собою. А. Дистервег писав, маючи на увазі вчителя: «Він лише доти здатний насправді виховувати й утворювати, поки сам працює над своїм власним вихованням і освітою».

Сучасні тенденції в освіті ставлять перед викладачем низку завдань, вирішення яких неможливе без опанування сучасної педагогічної теорії та психології, застосування інноваційних технологій,

зорієнтованих на розвиток особистості учня і його компетентності.

Труднощі в учителя найчастіше викликають зовнішні чинники. Вони залежать від рівня компетентності вчителя, а значить, і від його освітньої та моральної підготовленості до педагогічної роботи, його ставлення до обраної справи, ступеня покликання та професійної придатності. Одним із найбільш ефективних засобів підвищення професійної компетентності педагога й сьогодні називають самоосвітню діяльність.

Самоосвіта педагога – свідомо діяльність з удосконалення своєї особистості як фахівця: адаптування своїх індивідуального неповторних якостей до вимог

педагогічної діяльності, постійне підвищення професійної компетентності та неперервне вдосконалення якостей своєї особистості. А оскільки навчити самого себе значно складніше, ніж когось, вона передбачає методичний супровід. Він має бути багаторівневий і обов'язково поступовий.

Конкретний зміст і форми самоосвіти педагога залежать від багатьох обставин: педагогічного стажу, предмета, що викладається, індивідуальних інтересів і захоплень, віку, професійної підготовки, атмосфери педагогічного колективу. Здатність до самоосвіти надзвичайно важлива за своїми результатами та впливом на людину, ніж освіта у навчальному закладі.

Самоосвіта – це безперервний процес саморозвитку й самовдосконалення, навчання, яке планується та здійснюється самостійно. З чого ж треба починати? Перш за все – з визначення своїх інтересів, саме вони повинні стати фундаментом його розвитку. Зрозумівши свої інтереси в даний період часу, педагог має визначитись з напрямками своєї роботи в поточному році. Ці напрямки залежать від навантаження, класного керівництва, роботи гуртків та факультативів тощо. Після чого бажано вивести для себе методичну проблему, яку потрібно опрацювати. Проблема визначає рівні самоосвітньої діяльності педагога:

- професійний (предмет викладання);
- психолого-педагогічний (орієнтований на учнів та батьків);
- психологічний (лідерські якості педагога, мистецтво впливу та спілкування);
- методичний (педагогічні технології, форми й методи навчання);
- інтелектуальний (поповнення загальноосвітніх знань);
- духовний (розвиток духовних якостей особистості педагога);
- інформаційно-комунікативний (придбання навичок роботи з інноваційними новітніми технологіями, комп'ютерною технікою);

У професійно-технічних навчальних закладах майстрами виробничого навчання та викладачами спеціальних дисциплін є педагоги, які мають фахову освіту а не педагогічну. З чого почати таким педагогам вивчати основи педагогіки, методики викладання предметів та професій? На допомогу їм приходить методична служба училища, яка допомагає організувати самоосвіту спеціаліста, в залежності від його рівня підготовки, визначення методичної проблеми, мети набуття та удосконалення його педагогічної майстерності. Методист є координатором педагога – разом опановують методику самоосвітньої

діяльності, яка відбувається через такі етапи: *діагностичний, організаційний, практичний, узагальнюючий*.

Діагностичний – вивчення трудностей молодого педагога шляхом анкетування, індивідуальних співбесід, відвідування занять, участі у навчальних та установчих семінарах. Сучасна педагогіка дає широкий спектр форм і методів діагностики рівня педагогічної майстерності, які допоможуть визначити рівень методичної підготовки педагога, педагогічної майстерності.

Організаційний – створення матеріальних умов, підготовка науково-методичних матеріалів, інструментарію, мотивація. Можна щодня гортати сторінки науково-методичної преси чи спеціальних сайтів Інтернету та залишатись на низькому професійному рівні. Саме тому виняткового значення надається плануванню самоосвітньої діяльності педагогічного працівника. Правильно розроблені програми, плани дадуть змогу педагогові відчувати свої можливості. За словами В. Сухомлинського «немає людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі».

Практичний – послідовне виконання запланованих завдань, моніторинг, корекція. Організація самоосвіти передбачає зв'язок самоосвіти з практичною діяльністю педагога; систематичність і послідовність самоосвіти, постійне ускладнення її змісту і форм; багатоплановий (комплексний) підхід до організації вивчення обраної теми з самоосвіти; індивідуальний характер самоосвіти як найбільш гнучкої форми набуття педагогом знань; гласність і наочність результатів самоосвіти в педагогічному колективі; створення в училищі умов для звернення педагогів до нових досягнень науки і передового педагогічного досвіду; завершеність самоосвітньої роботи на кожному її етапі (доповіді, участь у семінарі, підготовка виступу, написання реферату, підготовка доповіді, участь у засіданні педагогічної ради, науково-практичній конференції та інш.). Освіта педагога не повинна зводитись до відновлення знань, якими він оволодів у ВНЗ, мова йде про ознайомлення з новітніми педагогічними та психологічними дослідженнями, пошук нових напрямів у методиці й організації навчально-виховного процесу, розгляд на високому науковому рівні педагогічних проблем, що викликають утруднення у практичній роботі. Проблема самоосвіти педагога в контексті його професійної самосвідомості має поступовий рух. Сьогодні педагоги повинні розуміти, що бути гарним професіоналом означає бути в постійному пошуку, зростанні,

розвитку. Праця педагога відрізняється високою мобільністю, надзвичайною складністю, вимагає від нього глибоких і різнобічних наукових професійних знань, умінь, навичок, що становлять основу професійної компетентності. Підвищення професійної компетентності педагога – запорака успішного реформування системи освіти в цілому.

Узагальнюючий – дослідження ефективності, аналіз результатів, розробка прогнозів. Результатом самоосвіти можуть бути різні форми.

Традиційними є: доповідь; виступ на семінарі; виступ на педагогічній раді; виступ на засіданні методичного об'єднання; дидактичний матеріал; розробка пакету стандартного поурочного планування з теми чи групи тем; комплект дидактичного матеріалу з предмета; збірники практичних, контрольних робіт; розробка комплексу роздаткового матеріалу з предмета; розробка тематичних класних годин, батьківських зборів чи позакласних заходів; розробка пакету олімпіадного матеріалу для підготовки учнів; база даних питань і задач з предмета тощо.

Інноваційні форми: проект; розробка електронних уроків, посібників тощо; розробка пакету тестового матеріалу в електронних оболонках; створення особистої методичної чи предметної web-сторінки; створення електронної бібліотеки творів художньої літератури згідно програм тощо.

Науково-методичні форми: методичний посібник; навчальний посібник; стаття до фахового видання; науково-методична розробка; методичний чи діагностичний кейс; створення термінологічного словника; творчий звіт тощо.

Методика та техніка самоосвіти безпосередньо пов'язані з рівнем сформованості в педагогів системи основних педагогічних умінь:

- вивчити необхідну літературу та передовий педагогічний досвід;
- виокремити з літератури, що вивчається, та передового педагогічного досвіду основні актуальні положення, факти, явища, що піднімають теоретичний і методичний рівень педагога;
- відібрати з прочитаного та побаченого педагогом думки та методичні знахідки для апробації власної педагогічної діяльності;
- систематизувати та розробити науково-методичні узагальнення;
- упровадити досягнення психолого-педагогічної науки та педагогічної практики у власний досвід роботи з учнями.

Існують індивідуальні, групові та колективні форми самоосвітньої діяльності.

ності педагога. Ініціатором вибору форм є сам педагог, хоча на її організацію часто впливають інші: керівники, методист, голови методичних комісій, які ініціюють і стимулюють діяльність педагога. Групові та колективні форми у вигляді діяльності методичної комісії, семінарів, практикумів, майстер-класів, відкритих навчальних та виховних заходів, тощо.

Для самоосвіти педагога необхідна підтримка його творчості, прагнення до самореалізації, тому потрібно:

- створити умови для інтелектуального, соціального і духовного розвитку, самореалізації особистості;

- досягти оптимальної реалізації впливу самоосвіти на розвиток особистості учня та педагога;

- з метою забезпечення самореалізації педагога максимально мобілізувати його психологічні ресурси.

З метою поліпшення фахової підготовки педагогічних кадрів в училищі проводяться спеціальна методична робота, яка спонукає кожного вчителя до підвищення свого фахового рівня; сприяє взаємному збагаченню членів педагогічного колективу педагогічними знахідками; дає змогу молодим учителям вчитися педагогічній майстерності у старших і досвідченіших колег, забезпечує підтримання в педагогічному колективі духу творчості, прагнення до пошуку.

У процесі методичної роботи здійснюються підвищення наукового рівня

вчителя, його підготовка до засвоєння змісту нових програм і технологій їх реалізації, постійне ознайомлення з досягненнями психолого-педагогічних дисциплін і методик викладання, вивчення і впровадження в училищну практику передового педагогічного досвіду, творче виконання перевірених рекомендацій, збагачення новими, прогресивними й досконалими методами і засобами навчання, вдосконалення навичок самоосвітньої роботи вчителя, надання йому кваліфікованої допомоги з теорії та практичної діяльності.

Н. Данильченко,
методист ДНЗ «ВПУ №2
м. Херсона»

СУЦВІТТЯ НАРОДНОЇ МУДРОСТІ

Учні Тарасівської школи Скадовського району під керівництвом свого педагога Наталі Павлівни Катречко (вчитель української мови і літератури, спеціаліст вищої катедри, старший учитель, відмінник освіти України) взяли участь у фольклорній експедиції «Суцвіття народної мудрості». Школярі збирали українські прислів'я та приказки, опитували мешканців села. Нариси про перебіг пошукової роботи, результати досліджень були зібрані і видані окремою збіркою. До вашої уваги пропонуємо уривок з цієї першої серйозної наукової роботи школярів (у роботі експедиції брали участь учні 1–7 класів).

ГЛИБИННА ТЕЧІЯ ПАМ'ЯТІ

Я ніколи не задумувалася над красою людських влучних висловлювань, які насправді є прислів'ями і так невимусно використовуються у буденному людському житті.

Поштовхом до таких роздумів стало спілкування з простими тарасівськими жінками, які для мене тепер є справжніми Берегинями народної мудрості.

Після зустрічі з Аллою Петрівною Литвиненко, Любов'ю Арсентіївною Тон, Володимиром Миколайовичем Дудченком, Тетяною Михайлівною Криворучко, Ніною Михайлівною Можаровською, Ольгою Григорівною Гарбузинською, Ольгою Григорівною Флорчук, Марією Петрівною Шаповал, Оксаною Зосимівною Путренко, Вірою Панасівною Денисовою, Людмилою Іванівною Сипко, Аллою Григорівною Литвиненко, Фросяною Андріївною Кучеренко в пам'яті залишилися влучні народні повчання, висловлювання, які б так само влучно і вміло хотілося використовувати у своїй мові.

Виявляється, це цікаво, дотепно і милозвучно. Водночас, не так-то просто, бо до цього треба мати неабиякий талант і хист. На щастя, у нас є такі прекрасні люди, в яких ми можемо цьому навчитися, поспілкувавшись з ними. У результаті – безцінні записи, згадки наших односельчан у формі окремих зошитів – збірничків, а також дитячі оповідки з використанням прислів'їв і приказок.

ЗУСТРІЧІ З ПРИСЛІВ'ЯМИ І ПРИКАЗКАМИ У МОЄМУ ЖИТТІ

Оповідка учениці 5 класу Тюрдьо Єлизавети про число 7 у приказках і прислів'ях

Учитель математики дала завдання зібрати прислів'я і приказки про числа. Я звернулася до рідних.

- Ой, - сказав тато, - я знаю їх багато.

- А я ще більше, - долучилася до нашої розмови мама.

- І вони навипередки почали згадувати.

Діалог цей, здавалося, не закінчиться. І тут мама сказала:

- Збери прислів'я і приказки про число 7. З давніх – давен воно вважалося магічним. За переказами, це число несе успіх, удачу. Одним словом, число 7 досить відоме, використовуване і загадкове: Бог створив світ за 7 днів, 7 кольорів веселки, 7 чудес світу, 7 гномів у Білосніжки, 7 нот у музичній гамі.

І почалася робота. Я записала такі прислів'я від мами і тата:

- Сім разів одмір, а один одріж.
- Наговорив сім міхів горіхів гречаної вовни, та всі не повні.
- Сім верст до небес, і все пішки.
- Сім літ минуло, як музика гра-ла, а він ще й тепер скаче.
- Один з соскою, семеро з ложкою.

РОДИННА ПАМ'ЯТЬ

З оповідки учениці 5 класу Садовець Наталії

Одного разу наша вчителька української мови дала завдання зібрати прислів'я і приказки, які вживаються у нашій родині.

За вечерею я розповіла про це. Що тут почалося? Усім було цікаво. А й справді: скільки в нашій мові прислів'їв і приказок, які вживаємо дуже часто. ««В умілого і долото рибу ловить», - сказав старійшина мого роду дідусь Петро. Це прислів'я він запам'ятав ще з дитинства від свого батька.

А про ледачого кажуть: «У невмілого руки не болять», - включився в розмову тато. «Взявся за гуж, не кажи, що не дуж», - підтримала розмову бабуся і додала: – Так говорять про людей, яким швидко набридає розпочата справа і вони не доводять її до кінця». «А пам'ятаєш, доню, - сказала матуся, - видно, що «вареники варила і ворота в тісті». Це саме про той випадок, коли руками в борошні і тісті ти все забруднила».

- Я про це прислів'я буду все життя пам'ятати і завжди буду охайною, адже чистота – запорука здоров'я.

І всі поринули у спогади. Згадували не тільки прислів'я, а й від кого, за яких обставин їх почули. Цей вечір перетворився на вечір спогадів і пам'яті моєї родини.

«А це мій батько казав, а це бабуся». Пробудилося глибинне джерело пам'яті.

Після цього вечора, про щоб ми не говорили, кожен намагався згадати і використати у своїй мові доречну до даної ситуації прислів'я чи приказку. А в пам'яті виринали образи членів родини, які відійшли у вічність. Я зрозуміла, що кращої пам'яті ніж ці спогади їм і не треба. «Записуй, онучко, нехай залишаться наступним поколінням і нас згадають», - сказала бабуся Надія.

Так і зародилася наша родинна книга мудрості.

ДІДУСЕВА МУДРІСТЬ

Оповідка учня 6 класу Кувишинова Володимира

Спираючись на палицю, повільно йдучи, дідусь сипнув курям зерна. Злетілися не тільки кури, а й горобці.

«Всяка курка не дурна, не від себе гребе, а до себе», - почав дідусь. – Так і чоловік повинен усе в дім дбати, бути головою сім'ї. «Без півня і хата глуха», - продовжив дід і додав: «Пам'ятай, онучку, що погана та пташка, яка про своє гніздо не дбає. І ти, як виростеш, свого гнізда не цурайся, будь, як ластівка, бо де ластівка не літає, а на весну додому повертає», - повчав мене дідусь, сиплячи приказками.

Поглянувши на горобців, він далі мовив: «Чоловік повинен мати добре серце, бо і горобець, як кажуть у народі, хоч і маленький, а й той серденько має. Тож і чоловік повинен мати добре серце, дбати про дітей, сім'ю, щоденно трудитися, бо «нікому сама птаха в руку не вскочить».

НАУКА В ЛІС НЕ ВЕДЕ, А З ЛІСУ ВИВОДИТЬ

З оповідки учня 5 класу Ревчука Іллі

Я довго не міг вирішити задачу. Сидів над нею, та все дарма. Тож вирішив до дідуса Василя з'їздити, допомоги просити, він у мене «супер-дід».

Тільки у двір зайшов, а дідусь до мене: «Що, козаче, знову щось не зрозумів? Вік живи - вік учись».

Дав я йому підручник з математики, а дідусь приказкою до мене каже: «Без букв і граматики не навчитись і математики». Розтлумачив він мені задачу. Геть легкою вона була, та я, видно, неправильно її зрозумів. «Корінь учення гіркий, та плід його солодкий», - сказав мені на прощання дідусь.

ВРЯТОВАНЕ ЗАЙЧЕНЯТКО

Оповідка учениці 4 класу Сірко Тетяни

Одного разу, влітку, ми підібрали маленьке сіреньке зайченятко, яке заблукало та тремтіло від страху.

Матуся запропонувала, щоб воно жило у нас. Так і було, аж доки одного разу, вже великий, зайчик не зник. Він утік у поле через нещільно зачинені дверцята. Тато сказав: «Яка клітка золота не гарна, а воля краща», «Скільки вовка не годуй, а він все одно в ліс дивиться». Дика тварина не може жити в неволі.

МУДРИЙ НАВЧАЄТЬСЯ НА ЧУЖИХ ПОМИЛКАХ

Оповідка учениці 6 класу Негуляєвої Анни

Мабуть, кожна людина з дитинства знає народні прислів'я та приказки. Ці короткі, але влучні вислови чули ми від бабусі або дідуса, мами чи тата.

Моя бабуся, наприклад, коли дивиться, як я щось роблю, не може втриматися і обов'язково скаже щось таке: «Сім разів відміряй, а раз відріж» або «Усе велике починається з дрібного». Через ці коментарі я інколи навіть ображаюся на неї. «Бабусю, - кажу, - звідки ти знаєш, скільки разів я міряла...» А вона тільки сміється та й додає: «Не той друг, хто медом маже, а той, хто правду каже».

Звикла я до цих бабусиних примовок, намагаюся не звертати на них уваги. Як же я здивувалася, коли на уроці зарубіжної літератури дізналася, що улюблений бабусин вислів «Мудрий навчається на чужих помилках» - то норвезька приказка. Ну, думаю, тримайся, бабусю. Досить із мене глузувати. Тепер і я вчена.

Прислів'я нашої родини

- «Сім разів відміряй, а раз відріж»;
- «Усе велике починається з дрібного»;
- «Не той друг, хто медом маже, а той хто правду каже»;
- «Мудрий навчається на чужих помилках»;
- «Не біжи поперед батька в пекло».

ЗРОБИВ ДІЛО - ГУЛЯЙ СМІЛО

З розповіді учениці 5 класу Флорчук Валерії

Цього дня я прибирала в кімнаті. Хотілося зробити швиденько роботу, бо на вулиці чекали подруги. Я закинула свої речі до шафи, абияк витерла пил, ськ – так помила підлогу. Коли зайшла мама, її здивуванню не було меж: «Що, доню, косо – криво, аби живо», «Стук – грюк, аби з рук». А потім дала пораду: «Зробив діло – гуляй сміло».

Про здоров'я

З оповідки учениці 5 класу Флорчук Віолети

- Доню, чому ти прийшла з вулиці розхристана і ноги мокрі. Захворієш! - суворо сказала мама.

- Та ні, мамо, я здоровісінька і хочу ще гратися, - наполягала я.

- Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий, - сказала мама і продовжила: Вартість здоров'я знає лише той, хто його втратив. Роздягайся, час

готуватися вже до сну.

- Рано ще, я пограюся в комп'ютерні ігри, - вередливо заперечила я.

- Як хочеш здоров'я мати, мусиш рано вставати, а звечора рано лягати, бо хто рано встає, тому Бог дає, - переконливо сказала матуся.

ЗОЛОТІ РОЗСИПИ З УСТ НАЙСТАРІШОЇ ЛЮДИНИ СЕЛА

Розповідь – оповідка учениці 5 класу Тюрдьо Єлизавети

Поряд зі мною живе найстаріша людина на селі Кучеренко Фросина Андріївна. Одного дня я прийшла до неї, щоб вона допомогла згадати прислів'я і приказки, які використовували в її родині.

Бабуся й каже: «Я пригадую ще прислів'я моєї мами:

«Гарна дівка, як маківка»,

«Не кричи, як Єрихонська труба»,

«Узимку деньок, як комарів носок».

Я не написала усіх, лише ті, які мені найбільше сподобалися. Понад 40 прислів'їв стало неоцінним скарбом мого записничка.

Найчастіше вживаною у мові бабусі є приказка «Горе та й годі». Така живе у нас людина Кучеренко Фросина Андріївна.

ОПОВІДКА, ЗАПИСАНА МАМОЮ УЧЕНИЦІ 1-ГО КЛАСУ, БОРОДИНОЇ МАРІЇ ЗА ЇЇ РОЗПОВІДЬЮ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИСЛІВ'ІВ ПРО ПРАЦЮ

Настало літечко тепле, довгождане. Буяють своєю красою трави і квітники. Які ж вони тільки чудові!

З мамою ми теж садили квіти, щоб прикрашали наше подвір'я мальви і чорнобривці. А ще я дуже хотіла побачити за своїм вікном цвіт калини, адже «Без верби і калини нема України» - моє улюблене прислів'я. Але мама сказала, що її слід старанно доглядати, рослина дуже любить воду. Мені це дуже сподобалося, я давно хотіла сама доглядати якусь рослину.

Кожного дня я поливаю калину і оберігаю її, за що вона віддячила своїм чарівним цвітом. Навіть бабуся Оля помітила, як кожного ранку я біжу до свого кущика, радію йому, поливаю, навіть

земельку обережно сапаю – мама навчила. І почула я від бабусі дуже цікаві слова: «Бджола мала, а й та працює».

- Без діла жить — тільки небо коптить.
- Без діла слабше сила.
- Без охоти нема роботи.
- Без роботи день роком стає.
- Без сокири не тесляр — без голки не кравець.
- Без труда нема плода.

ПОЕТИЧНІ ОПОВІДКИ УЧЕНИЦІ 4 КЛАСУ МЕЧИК СВИТЛАНИ

Книгу любити - життю радіти!
Слово за словом – роздумів мова.
Слово за словом – пісня чудова.
Слово за словом – історія нова.
Слово за словом – книга готова!
Книга – порадник і путівник.
Книга – в майбутнє мій провідник.
Книга – суцвіття рідної мови:
Вона калинова і веселкова.
Як же цю книгу мені не любити?!
Миті без неї не можу прожити!

У родині дружній дуже люблять книгу –

Вона в серці нашім враз розтопить кригу.

Ще вона засіє серденько зерном,
Яке проростатиме ніжністю, теплом.
Кожного навчить нас гідності й поваги,
Мужності, завзяття, честі та відваги.
Всіх навчить любити неньку - Україну,
Бо вона найкраща в світі і єдина!

НЕ ДИВИСЬ НА ШАПКУ, А ДИВИСЬ ПІД ШАПКУ

Оповідка – образок учениці 6 класу
Шуруби Єлизавети

Мені дуже подобаються прислів'я та приказки народів світу. Вони цікаві, до тепні, пізнавальні, їх можна застосовувати як аргумент у різних життєвих ситуаціях.

Прислів'я підмічають найсуттєвіше в житті, вчать мудрості, чесності й порядності. У цьому я переконалася, коли до нас у гості під час канікул приїхав мій двоюрідний брат.

Він був у дуже модному джинсовому костюмі. Розповідав, що вдома має комп'ютер останнього покоління, швид-

кісний Інтернет. А ігор у нього скільки! І в усіх він досягає найвищого рівня! Мені аж трохи заздрісно стало. Пішла розгадувати кросворд. Як на зло, на два запитання ніяк не могла знайти відповідей. Довелося звернутися до брата Максима, він же весь час говорить, що все знає. Але, як виявилось, він не знав ані про найбільше озеро у світі, ані про супутники планет, ані про косаток. І найпростіше завдання з математики виконати не зміг. Тоді я і згадала болгарське прислів'я: «Не дивись на шапку, а дивись під шапку». Ще й мама дуже часто говорить таке прислів'я, коли я не хочу читати книжок: «Зустрічають за одягом, а проводжають за розумом».

Отже, як свідчить народна мудрість, людину слід оцінювати не лише за зовнішнім виглядом, матеріальними статками, а й за розумом та вчинками.

ПРИСЛІВ'Я ПРО УКРАЇНУ

Добірка прислів'їв і приказок учениці 5 класу Рудік Катерини

Кожному наймиліша та країна, де він народився і виріс. Мабуть, тому так багато прекрасних слів написано на честь рідної всім українцям землі – України.

Я підбрала для Вас найкрасивіші прислів'я про нашу Батьківщину. Читайте та насолоджуйтесь!

- Наша слава – Українська держава.
- Без верби і калини немає України.
- Вкраїна – мати, за неї треба головою стояти.
- Людина без Вітчизни, як соловей без пісні.
- Без відваги зазнаєш зневаги.
- За морем тепліше, та вдома миліше.
- Що країна - то родина.
- За рідним краєм і в небі сумно.
- Кожен край має свій звичай.
- Та земля мила, де мати родила.
- Рідна земля – мов колиска золота.

ЯКЩО ЛЮБИШ – ВІДПУСТИ!

Твір-розповідь учениці 4 класу Скобелєвої Мілени

Завжди дивуюся людям, які у своїй розмові вміло використовують прислів'я

та приказки. Тоді і мова їх звучить красиво і слухати цікаво.

Дуже люблю тваринок, завжди здається, що вони беззахисні: «Ти така добра, хоч до рани прикладай», – іноді каже моя мама.

Якось прокинувшись вранці, побачила за вікном маленьке кошеня. Я дуже зраділа, бо вирішила, що воно загубилось і тепер залишиться у мене. Треба рятувати, адже «добру справу ніколи не пізно робити».

Вискочила до котика, обережно взяла його на руки і почала пригортати. Спочатку він спокійно сидів, аж раптом почав видиратися з рук! Я зрозуміла, що тваринка хоче додому, бо ж зовсім не заблукала, а прибігла від сусідів. Як шкода було відпускати нового улюбленця! Та само собою з'явилося прислів'я: «Якщо любиш, відпусти», що я і зробила.

Мама на все це сказала: «Роби так, щоб тобі було добре, а іншим ще краще».

Все вірно і правильно кажуть мої батьки, я завжди до них дослухаюсь, адже і народна мудрість вчить: «За науку – цілуй батька й матір в руку».

ПЕРЛИНИ РОДИННОЇ МУДРОСТІ

Оповідка- поезія учениці 5 класу Соценко Камілі

Знає моя родина приказок багато.

Тож сказав одного дня мені щиро тато:

«Як не будеш, доню, добре працювати,

То не будеш у житті щастя, долі мати».

А мій братик, склавши руки по-старечині, вміло,

Присів поряд, так сказавши:

«Зробив діло, гуляй сміло!»

«Без труда - нема плода», - мовила матуся.

Тож я й у неньки залюбки працювати навчуся.

Я батькам відповідаю: «Ще хвилинку спочиваю,

Потім буду працювати, прибирати, підмітати.

І бабусеньці рідненькій в кожній справі помагати.

Бо в житті я щиро мрію добро, щастя мати,

І родину, й Україну трудом прославляти.

МАЙСТЕРНЯ ВЧИТЕЛЯ

Ресстраційне свідоцтво ХС №16 від 05.01.2000
Передплатний індекс: 33572

Співзасновники

Управління освіти, науки та молоді Херсонської ОДА
Херсонський державний університет
НМЦ ІТТО у Херсонській області

Редактор

Лариса Виселко

Технічний редактор

Захар Амрі

Адреса редакції:

73000, м. Херсон, вул. Морська, 13. Тел: (0552) 26-60-80.

Email: skrinka2012@mail.ru

Сторінка в мережі інтернет: www.dgerela.at.ua

Надруковано у ТОВ «Южполіграфсервіс»
Наклад 1000 прим.
Замовлення №743

Висловлені авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції. За точність викладених фактів відповідальність несе автор. Передрук матеріалів можливий тільки за згоди з редакцією.

При передруку обов'язкове посилання на «Джерела». Редакція не листується з читачами, не рецензує та не повертає текстові та ілюстративні матеріали.